

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister d.d. 24 mei 2017 over de bekostigingssystematiek hoger onderwijs (de motie van de leden Rog en Duisenberg¹ over de capaciteitsfixus bij de technische universiteiten en de motie van de leden Straus en Duisenberg² over alternatieve verdeelsleutels voor de eerste geldstroom, Kamerstuk 31 288, nr. 587).

De fungerend voorzitter van de commissie,
Van Tellegen

Adjunct-griffier van de commissie,
Bošnjaković

---

¹ Kamerstuk 34 550 VIII, nr. 24

² Kamerstuk 34 550 VIII, nr. 119

Inhoud

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
– Algemeen	2
– Het bekostigingsmodel voor hoger onderwijs	3
– Analyse van de bekostigingssystematiek voor hoger onderwijs	4
– Druk op rijksbijdrage als gevolg van studentengroei en matching	6
– Geen (volledige) bekostiging voor «tweedekans» studenten	8
– Verdeling van middelen die (meer) recht doet aan taken en activiteiten van instellingen	9
– Flexibiliteit in de bekostiging en vraagfinanciering	10
– Vertrekpunt voor aanpassing van het bekostigingsmodel	10
II. Reactie van de Minister	10

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief «Bekostigingssystematiek hoger onderwijs (motie van de leden Rog en Duisenberg en motie van de leden Straus en Duisenberg)». De leden zien dat de brief een analyse maakt van de ontwikkeling van bekostiging in het licht van stijgende studentenaantallen met een onderscheid per universiteit. De leden zien een eerste aanzet voor lange termijn verder onderzoek en oplossingen, maar betreuren het dat er nog geen oplossing ligt voor de aangekondigde numeri fixi bij technische studies voor 2017 en 2018 zoals nadrukkelijk verzocht in de motie van de leden Rog en Duisenberg.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister en hebben nog enkele vragen en volgen daarbij zoveel als mogelijk de indeling van de brief.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van de onderhavige brief. Zij hebben nog enkele vragen.

De leden van de SP-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief over de bekostiging van het hoger onderwijs, waarin de knelpunten in de financiering van het hoger onderwijs worden beschreven. Deze leden waarderen het positief dat het kabinet deze problemen erkent en oplossingen in kaart heeft gebracht. Het aantal studenten is de afgelopen decennia flink gegroeid, maar de bekostiging blijft achter. Elke universiteit heeft te maken met fors dalende rijksbijdrage per student³. Deelt de Minister de mening van onder andere de VSNU⁴ dat «een eventuele herverdeling van middelen enkel een verschuiving van de problemen oplevert»? Deze leden vragen of de Minister bereid is om te onderzoeken in hoeverre het ongewenst hoge percentage flexibele banen op universiteiten en hogescholen mede wordt veroorzaakt door problemen in de huidige bekostiging.

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mede namens de Minister en Staatssecretaris van Economische Zaken en de staatsecretaris van

³ http://www.vsnu.nl/files/documenten/VSNU_infographic_mindergeldperstudent2016.pdf

⁴ VSNU: Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Kamer heeft geïnformeerd over de analyse die zij op verzoek van de Kamer heeft gemaakt over de bekostigingssystematiek van het hoger onderwijs. Deze leden hebben hiervan met belangstelling kennisgenomen.

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief over de bekostigingssystematiek.

Het bekostigingsmodel voor hoger onderwijs

De leden van de GroenLinks-fractie vragen de Minister welk percentage van de rijksbegroting van de 4TU⁵ uit een vaste voet bestaat, en hoe dat percentage zich ontwikkelde vanaf 2011.

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat momenteel ongeveer 55 procent van het onderzoeksdeel van de eerste geldstroom wordt verdeeld middels een vaste voet op basis van historische gronden. De leden vragen de Minister of zij kan aangeven wat die historische gronden waren en welke afspraken ten grondslag liggen aan de huidige verdeelsleutel. Zit er nog enige rationale in deze verdeelsleutel, die het handhaven hiervan rechtvaardigt?

Het IBO⁶ wetenschappelijk onderzoek stelt dat hoewel deze gronden in het verleden om goede redenen kunnen zijn gekozen, continuering van deze verdeling mogelijk geen recht doet aan nieuwe situaties. Ondanks aanbevelingen in die richting heeft het kabinet in de wetenschapsvisie geen wijzigingen voorgesteld ten aanzien van de vaste voet en zijn er nu slechts denkrichtingen geformuleerd. Kan de Minister aangeven waarom ze zo terughoudend is ten aanzien van het terugbrengen van de vaste voet als verdeelparameter voor het onderzoeksdeel van de eerste geldstroom, zo vragen deze leden.

Dat herverdeling van middelen op weerstand van instellingen kan leiden, is begrijpelijk. Maar is de Minister het met de leden eens dat die weerstand van instellingen nooit leidend mag zijn in de keuzes ten aanzien van de verdeling van middelen?

Hoe beoordeelt de Minister de uitkomst van het huidige verdeelmodel, zo vragen de leden. Zij verzoeken de Minister daarbij in te gaan op de verhouding tussen de verschillende wetenschapsgebieden. Is de Minister met deze leden van mening dat de verhouding tussen de bekostiging van gammawetenschappen en bètawetenschappen zoek is?

Kunt u aangeven wat voor de verschillende richtingen de verwachte arbeidsmarktvrage is op de korte en de lange termijn en hoe deze zich verhoudt tot de instroom in deze richtingen, zo vragen de leden.

Analyse van de bekostigingssystematiek voor hoger onderwijs

De leden van de VVD-fractie concluderen uit de brief en de eerdere beantwoording op schriftelijke vragen van het lid Duisenberg⁷ dat er nog steeds geen oplossing is voor de aangekondigde numeri fixi bij de technische universiteiten. De Minister stelt dat het probleem een beperkte groep is van minder dan 100 studenten, maar de technische universiteiten spreken van een veel groter aantal, oplopend tot 1000 studenten, dus het tienvoudige. Kan de Minister hierop reageren? Deze leden zijn van mening dat dit hoe dan ook een slecht signaal is naar aankomende studenten, een verkeerde keuze in het licht van de vraag naar techniekstudenten en onbegrijpelijk in het licht van de inspanning die is gepleegd om juist meer

⁵ 4TU: vier technische universiteiten, zijnde de TU Delft, TU Eindhoven, Wageningen University en de Universiteit van Twente

⁶ IBO: Interdepartementaal Beleidsonderzoek

⁷ Parlisonummer: 2017Z06548

studenten naar techniekstudies aan te trekken. De Minister en universiteiten lijken naar elkaar te wijzen, daar zijn de student en de bèta-technische sector nu de dupe van. Wat zijn nu de vervolgstappen van de Minister en de universiteiten gezamenlijk om dit wel op te lossen? Zijn de capaciteitsbeperkingen alleen met extra geld op te lossen of zijn er alternatieve oplossingen, bijvoorbeeld door een student die afgewezen dreigt te worden door een numerus fixusopleiding altijd een aanpalende opleiding aan te bieden? Zijn er alternatieve onderwijskundige oplossingen? Belangrijkste is dat er nu, zoals de motie van de leden Rog en Duisenberg verzocht, wordt gezorgd dat studenten die voor techniek kiezen geen fixus ervaren. Welke stappen kunnen de Minister en de universiteiten nu nog zetten voor de studenten die september 2017 beginnen? Welke stappen kunnen de Minister en de universiteiten zetten om de studiekeziers in 2018 tegemoet te komen, zo vragen de genoemde leden.

Voorts vragen de leden of de Minister overweegt om de vrijkomende studievoorschotmiddelen juist in te zetten om de problematiek van de bètastudenten op te lossen. Overweegt de Minister wellicht het effect ervan te verdubbelen via cofinanciering, zoals wordt voorgesteld in het voorstel van studenten en werkgevers⁸, zo vragen de leden.

De leden hebben tevens kennisgenomen van de lange termijn oplossingen ten aanzien van de bekostigingssystematiek. De leden lezen in deze analyse nog geen inzichten die worden betrokken uit de bekostiging in een internationale context. Het kan bijvoorbeeld relevant zijn om de toenemende EU⁹ en andere internationale financieringsbronnen mee te nemen en om modellen van andere landen te betrekken in de te analyseren opties, zo menen deze leden. Kan de Minister deze internationale factoren en modellen betrekken in de analyses en de opties? Kan de Minister daarbij aangeven welke andere bekostigingsbronnen een rol spelen, en zo ja, hoeveel euro, bijvoorbeeld van de EU programma's of specifieke programma's van ministeries? Kan de Minister aangeven wat de verwachte ontwikkeling hiervan naar de toekomst is en die relevant is voor de inrichting van de Nederlandse bekostiging? Kan de Minister aangeven hoe de bekostiging van het Nederlands hoger onderwijs en wetenschap zich verhoudt tot het buitenland, zowel in uiteindelijke bedragen, bijdrage per student, in percentages van het BBP¹⁰, als in de allocatie over individuele kennisinstellingen, zo vragen de leden.

Met betrekking tot de analyse stellen de leden dat de vormgeving van de bekostiging afhangt van de doelstellingen die er zijn voor het beleid. Om die reden kan bijvoorbeeld gekozen worden voor een hogere – of lagere bekostiging, kwaliteitsafspraken, onderwijs-gerelateerde of wetenschap-gerelateerde bekostiging, langere of kortere financieringstermijnen, meer of minder valorisatie-afhankelijk of een meer gedifferentieerde bekostiging naar instellingen of aandachtsgebieden. Wat zijn de belangrijkste doelstellingen en randvoorwaarden die de Minister nastreeft waar de bekostiging en inzet van middelen op de meest effectieve wijze toe moeten leiden? Hoe leidt het bestaande bekostigingsmodel tot de doelstellingen uit de strategische agenda's van zowel hoger onderwijs als wetenschap, zo vragen zij.

De leden van de CDA-fractie merken op dat in het licht van het belang van voldoende goed opgeleide technische vakmensen en het pleidooi vanuit de overheid om meer te kiezen voor techniek, zij het ongewenst vinden dat niet alle studenten die een technische studie willen doen, daar terecht kunnen vanwege de numerus fixi. In dit kader hebben de leden nog de volgende vragen.

⁸ HO Investeringsfonds, 25 april 2017

⁹ EU: Europese Unie

¹⁰ BBP: bruto binnenlands product

In haar brief heeft de Minister het niet expliciet over numerus fixus, maar de leden hebben hier nog wel enige vragen over. Uit een analyse van de 4TU blijkt dat veel meer dan de eerder door de Minister gemelde 91 studenten niet konden beginnen aan een studie van hun eerste voorkeur¹¹. De Minister gaat namelijk alleen uit van de studenten die zijn aangemeld en vanwege de numerus fixus niet konden starten. De leden wijzen de Minister erop dat het in werkelijkheid om een veelheid kan gaan, omdat studenten uit zichzelf al zich gedwongen voelen een andere studie te kiezen om de numerus fixus te ontlopen. De eerdergenoemde analyse gaat ervan uit dat bijna 64 procent van de scholieren die zich op 15 januari van dit jaar hadden aangemeld voor een numerus fixusstudie in de techniek vrijwillig of gedwongen zullen moeten kiezen voor een andere opleiding. Bovendien stelt de analyse dat in 2016 bijna 100 scholieren waren gedwongen om een andere opleiding te volgen dan de techniekopleiding van hun voorkeur. Nog eens 350 scholieren pasten hun keuze vrijwillig aan en trokken hun aanmelding voor een numerus fixusstudie in. Dit jaar was het aantal aanmeldingen voor een numerus fixusopleiding in de techniek, op het moment dat de inschrijving sloot, ongeveer 1000 hoger dan de beschikbare capaciteit. Kan de Minister deze cijfers bevestigen en aangeven wat zij hiervan vindt, zo vragen de leden. De leden vragen verder aan de Minister of zij kan aangeven welke studie de afgewezen studenten die zij noemt (91) uiteindelijk zijn gaan doen. Hebben zij gekozen voor andere technische studies zonder numerus fixus of zijn zij een gamma- of alfastudie gaan volgen? Is de Minister het met de leden eens dat moet worden voorkomen dat studenten die vanwege de numerus fixus afvallen voor hun technische studie van eerste voorkeur, dan helemaal geen bètaopleiding meer gaan volgen. Ziet de Minister mogelijkheden om dit bevorderen, zo vragen zij.

De leden van de SP-fractie vragen of de Minister de constatering van deze leden deelt dat waar zij spreekt over «bekostigingssystematiek (...) die in een aantal situaties oploopt tegen grenzen» dat de universiteiten tot dusver onvoldoende zijn bekostigd. Kan zij haar antwoord toelichten? Waarom is de Minister niet eerder in actie gekomen, zo vragen zij.

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat het techniekpact zijn vruchten afwerpt. Dit leidt tot een toename van studentenaantallen en heeft grote impact op de instellingen, zeker in onderwijsintensieve gebieden, zoals het techniekonderwijs. Het techniekpact lijkt aan zijn eigen succes ten onder te gaan, nu een aantal instellingen een numerus fixus heeft moeten instellen.

Kent u de recente cijfers van de 4TU.Federatie, waaruit blijkt dat bijna 64 procent van de scholieren die zich op 15 januari van dit jaar hadden aangemeld voor een numerus fixusstudie in de techniek vrijwillig of gedwongen zullen moeten kiezen voor een andere opleiding? Verder stelt de 4TU.Federatie dat in 2016 bijna 100 scholieren gedwongen werden om een andere opleiding te volgen dan de techniekopleiding van hun voorkeur. Nog eens 350 scholieren pasten hun keuze vrijwillig aan en trokken hun aanmelding voor een numerus fixusstudie in. Dit jaar was het aantal aanmeldingen voor een numerus fixusopleiding in de techniek, op het moment dat de inschrijving sloot, ongeveer 1000 hoger dan de beschikbare capaciteit. De leden vragen de Minister of zij zich in deze cijfers herkent en of zij op deze cijfers wil reageren. Wat doet de Minister om de capaciteit van deze opleidingen op korte termijn te vergroten? Kan de Minister aangeven wat het budgettaire beslag is als bètaopleidingen worden ingedeeld in de «topcategorie» en het daarbij behorende tarief ontvangen? Kan de Minister inzichtelijk maken wat de herverdeel-

---

¹¹ <https://www.4tu.nl/nl/nieuws/1/509530/studentengroei/>

fecten zijn als dit budgetneutraal wordt uitgevoerd? Is de Minister bereid voorstellen hiertoe te doen?

De 4TU schetsen, naast het verhogen van de bekostigingsfactor, nog twee mogelijke oplossingsrichtingen: het introduceren van een technologie-compartiment in het bekostigingsmodel voor het technisch en landbouwkundig onderwijs en onderzoek naar voorbeeld van het compartiment voor het geneeskundig onderwijs en onderzoek dat wordt verzorgd door de academisch medische centra en capaciteitsbekostiging, waarbij zowel voor onderwijs als voor onderzoek per HOOP¹²-gebied de gewenste capaciteit, dat op basis van een visie op de gewenste ontwikkeling van de arbeidsmarkt en een visie op de gewenste ontwikkeling van investeringen in fundamenteel onderzoek, wordt vastgesteld. De leden verzoeken de Minister aan te geven of ze deze opties heeft overwogen en hoe zij deze beoordeelt.

Druk op rijksbijdrage als gevolg van studentengroei en matching

De leden van de VVD-fractie merken op dat met betrekking tot de Universiteit Wageningen het «afbufferen» wordt toegelicht. De leden stellen hierbij de vraag welke relatie dit «afbufferen» nog heeft met de ontwikkeling van studentenaantallen voor het onderwijsdeel en de behoefte en noodzaak aan grensverleggend onderzoek op een terrein waarin Nederland wereldleider is, kan zijn of moet blijven. Wat zijn de stappen of oplossingsrichtingen die de Minister hier voorstelt? Hoe beoordeelt zij in dit licht het overbrengen van het groene onderwijs naar het departement van OCW¹³ zodat het onder dezelfde bekostigingssystematiek valt, zo vragen de leden.

De leden merken voorts op dat de groei van het aantal internationale studenten de laatste jaren groot is. Deze leden juichen dit toe. Tegelijkertijd constateren deze leden dat het aantal Nederlandse studenten dat in het buitenland gaat studeren lager is dan de inkomende studenten. In hoeverre zitten deze inkomende – en uitgaande studentenaantallen in de bekostiging verwerkt en hebben zij een effect op de ruimte die er is? Kan de Minister haar appreciatie geven of het bekostigingsmodel past in een tijd met steeds meer internationalisering, iets wat de leden op zich ondersteunen, maar wat knelpunten zou kunnen veroorzaken bij het handhaven van de traditionele bekostigingssystematiek, zo vragen zij.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de Minister in de brief naar de stijging van het aantal studenten verwijst. De leden vragen de Minister of zij kan aangeven welk deel van de stijging wordt veroorzaakt door respectievelijk Nederlandse studenten, studenten uit EER¹⁴-landen en studenten uit niet-EER landen. Kan dit ook worden uitgesplitst voor de technische studies? Kan de Minister tevens aangeven hoeveel meer Nederlandse studenten aan een technische studie kunnen beginnen als zij voorrang krijgen op studenten uit niet-EER landen? Is de Minister vanuit haar stelselverantwoordelijkheid ook bereid de instellingen op dit laatste punt aan te spreken?

Het deel voor de onderzoeksmiddelen is niet gekoppeld aan de studentenaantallen, zo lezen de leden in de brief. Dit is om deze onderzoeksmiddelen stabiel te houden. De consequentie hiervan is wel dat de verhouding van middelen voor onderwijs en onderzoek is verschoven van 35/65 in 2000 naar 50/50 in 2016. Kan de Minister aangeven, zo vragen deze leden, of zij dit wenselijk vindt en aanleiding ziet de systematiek te veranderen. Kan de Minister deze ratio tevens aangeven voor respectievelijk alfa-, bèta- en gammastudies, gelden dan dezelfde ratio's? Wordt bij

¹² HOOP: Hoger Onderwijs en Onderzoek Plan

¹³ OCW: Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

¹⁴ EER: Europese Economische Ruimte

de verdeling van de onderzoeksmiddelen ook rekening gehouden met het gegeven dat een technisch onderzoek meer geld kost vanwege de benodigde apparatuur en testen dan een onderzoek bij alfastudies? Zo nee, waarom niet en is de Minister bereid om hiertoe maatregelen te treffen?

Voorts merken de leden op dat waar de VSNU en anderen zich uitspreken tegen het systeem van matching vanuit het bedrijfsleven, de werkgeversorganisaties hier wel voor pleiten. De leden vragen de Minister wat zij vindt van het maken van nieuwe afspraken over gerichte matching vanuit het bedrijfsleven.

Tevens stellen de leden vast dat de Minister beschrijft dat door de toenemende studentenaantallen, de ratio tussen student en docent is toegenomen zodat er meer studenten zijn per docent. De leden vragen de Minister naar maatregelen die de universiteiten kunnen nemen om deze druk te verminderen. Is het bijvoorbeeld niet mogelijk, zo vragen deze leden, dat studenten eerstejaars begeleiden als assistenten om zo meer studenten door één docent op verantwoorde wijze te laten aansturen. Is de Minister verder bereid om op korte termijn het gesprek hierover en andere mogelijke maatregelen om de druk op docenten te verminderen aan te gaan met de instellingen? Ziet de Minister ook nog mogelijkheden die zij vanuit haar verantwoordelijkheid kan aandragen? De leden verzoeken de Minister één en ander ook in het licht van het toenemen aantal numeri fixi bij technische studies te beschouwen.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen de Minister welke maatregelen worden genomen om de prestatiedruk onder wetenschappelijk personeel te verkleinen. De leden vragen ook of de Minister van mening is dat het inzetten van geld uit de eerste geldstroom voor matching van geld uit de tweede of derde geldstroom bijdraagt aan het probleem van prestatiedruk.

De leden van de SP-fractie vragen of de Minister de mening deelt dat een zogenaamde «afbufferregeling»(een afspraak waarbij de totale rijksbijdrage van Wageningen University per jaar maximaal twee procent mag stijgen of dalen), feitelijk een bezuiniging wordt in het geval van een sterke toename van het aantal studenten.

De leden vragen voorts of de Minister het nog steeds wenselijk vindt dat universiteiten zo sterk inzetten om studenten in het buitenland te werven. Wat betekent deze groei van buitenlandse studenten voor de financiële positie van universiteiten en voor de bekostiging van wetenschappelijk onderzoek? Kan de Minister de beantwoording toelichten aan de hand van enkele rekenvoorbeelden, zo vragen de leden.

Voorts merken de leden op dat de Minister schrijft: «Matchingsverplichtingen kunnen de druk op de rijksbijdrage bij universiteiten versterken.» Is het dan geen logische gedachte om de eerste geldstroom te verhogen, zodat universiteiten minder afhankelijk worden van andere geldstromen? De leden vragen tevens of de huidige «onevenwichtige financiering» (die geen pas houden met de stijgende studentenaantallen) een belangrijke oorzaak is voor de verhoging van de werkdruk van wetenschappelijk personeel. Kan de Minister haar antwoord toelichten, zo vragen zij. Tevens merken de leden op dat de Minister in haar brief schrijft: «In een variant met extra financiële middelen kan sneller het onderzoekdeel van alle instellingen in balans worden gebracht met het onderwijsdeel.» Hoeveel extra financiering is, volgens de Minister, nodig voordat deze «balans» gevonden is, zo vragen zij.

De leden van de SGP-fractie vragen in hoeverre een werkbare maatstaf te ontwikkelen valt voor het aandeel van de basisbekostiging dat instellingen redelijkerwijs geacht worden in te zetten voor matchingsverplichtingen. Zij vragen hoe, volgens het kabinet, voorkomen dient te worden dat de

basisbekostiging steeds verder verschrompelt zonder dat studenten en personeel adequate instrumenten beschikken om deze ontwikkeling te keren.

Geen (volledige) bekostiging voor «tweedekans» studenten

De leden van de VVD-fractie vragen of de druk op het systeem en met name aangaande de «tweedekans» studenten, enorm afneemt als de uitval en switch ook daalt. Kan de Minister becijferen hoeveel het hogescholen en universiteiten oplevert als ze het aandeel switchers en uitvallers weten te verminderen, zo vragen zij.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen de Minister of zij verwacht dat als het systeem van nominale kosten losgelaten wordt, instellingen actiever zullen proberen om uitval tegen te gaan en iedere studenten met een diploma de opleiding te laten verlaten.

De leden van de SP-fractie merken op dat de Minister schrijft: «In de huidige systematiek ontvangen instellingen na de nominale studieduur geen bekostiging meer voor een student, waardoor de schaarse middelen van de bekostiging per student vaststaan voor de nominale duur van de opleiding. Deze systematiek leidt echter tot knelpunten bij specifieke groepen zoals «tweedekans» studenten die switchen naar een andere wo¹⁵ opleiding of via een omweg op de universiteit terecht komen, bijvoorbeeld na een hbo¹⁶-propedeuse of na uitval in het wo.» Hoeveel gelden zijn de universiteiten en hogescholen misgelopen als gevolg van deze «tweedekans» studenten die wel ingeschreven staan (of stonden) als student? Kunt u dat expliciet ook aangeven voor de Vrije Universiteit Amsterdam, zo vragen zij.

Voorts vragen de leden hoe het kan dat de Minister aangeeft dat er problemen zijn met de financiering van de stijgende aantallen studenten en dan tegelijkertijd aangeeft dat met betrekking tot «tweede kansers» «beschikbare middelen over meer inschrijvingen verdeeld worden». Deelt zij de mening dat dit opnieuw leidt tot extra druk op de al schaarse middelen, zo vragen zij.

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat de Minister in haar brief schrijft dat ook voor studenten die een schakeltraject tussen het hbo en wo volgen, instellingen geen bekostiging ontvangen. De tarieven voor studenten aan deze schakeltrajecten zijn gemaximeerd en worden vanaf september 2017 verder gemaximeerd naar maximaal het wettelijk collegegeld. Klopt het dat universitaire instellingen daarmee dus nog zwaarder belast worden, zo vragen de leden. Kan de Minister in kaart brengen welke instellingen door het aantal schakelstudenten zwaarder belast worden, omdat zij relatief veel studenten hebben die een schakeltraject volgen. Zie de Minister mogelijkheden om instellingen die onevenredig belast worden hierin tegemoet te komen, zo vragen de leden.

De leden van de SGP-fractie vragen of de Minister kan bevestigen dat instellingen wel bekostiging voor een tweede studie blijven ontvangen zolang de student de eerste studie heeft afgerond.

Verdeling van middelen die (meer) recht doet aan taken en activiteiten van instellingen

De leden van de VVD-fractie lezen in de brief, in antwoord op de motie van de leden Straus en Duisenberg over alternatieve verdeelsleutels in de

¹⁵ wo: wetenschappelijk onderwijs

¹⁶ hbo: hoger beroepsonderwijs

eerste geldstroom, dat de Minister van mening is dat «het opnemen van variabele parameters voor beleidsmatige en dynamische elementen als de Nationale Wetenschapsagenda en valorisatie in het verdeelmodel van de bekostiging, kan perverse prikkels creëren en komt de stabiliteit en voorspelbaarheid niet ten goede.» Wel refereert de Minister aan het opnemen van deze parameters via andere instrumenten, zoals toekomstige kwaliteits- en profileringsafspraken of de ontstane ruimte die ontstaat na aftopping van de promotiebonus. In een eerdere brief heeft de Minister de Kamer geantwoord over de verdeling van wetenschapsgeld over verschillende disciplines. De leden concluderen hieruit dat Nederlandse wetenschapsfinanciering relatief veel inzet op gammawetenschap en relatief beperkt op bètawetenschap. Deelt de Minister deze conclusie? Daarnaast blijkt uit indicator 1d dat de grootste groei van wetenschappelijk personeel in gamma was (+36 procent 2005–2015) en het laagst in bèta (+11 procent 2005–2015). Deelt de Minister de mening van de leden dat de inzet van wetenschapsgeld als uitkomsten van het verdeelmodel getoetst moeten worden aan de doelstellingen die Nederland heeft, bijvoorbeeld die uit de NWA¹⁷ en de kennisgebieden waar Nederland in de toekomst sterk op wil zijn? Deelt de Minister de mening van de leden dat als je investeert in wat je vandaag hebt je in een snel veranderende wereld gisteren oogst? Kent de Minister allocatiemodellen van andere kennisintensieve landen, die wel componenten meewegen zoals een wetenschapsagenda of valorisatie?

De leden hebben vernomen dat in Vlaanderen een valorisatie-enveloppe beschikbaar is gesteld aan universiteiten die succesvol valoriseren. Is dat een model dat ook in Nederland toepasbaar zou zijn? Deze leden vragen of het mogelijk is, geïnspireerd op de bestaande promovendi-bonus, ook een valorisatiebonus in te voeren. Welke modellen ziet de Minister daarvoor en kan zij daarbij voorbeelden uit het buitenland betrekken? Is de Minister het met de leden eens dat bekostiging op basis van aantal promovendi of studenten óók perverse prikkels bevat, maar dat dat ook als parameter wordt gebruikt in bekostiging? Kan de Minister aangeven hoe groot het onderzoeksdeel is, dat verbonden is aan studentenaantallen, op de totale onderzoeksbekostiging bij universiteiten? Is de Minister voornemens alsnog de motie van de leden Straus en Duisenberg uit te voeren en inzichtelijk te maken hoe ook valorisatie als indicator in de eerste geldstroom meegewogen kan worden, gebruikmakend van de hierboven gedane suggesties, zo vragen de genoemde leden.

De leden van de SP-fractie merken op dat de Minister schrijft: «Bij instellingen met een opleidingsaanbod dat meer multisectoraal is, of juist specialistisch is met kleine opleidingen, kunnen ook financiële knelpunten optreden als zij – bijvoorbeeld door de studentengroei bij hoog bekostigde studies – gaan compenseren met middelen vanuit andere opleidingen. Dit kan nadelig uitpakken voor bijvoorbeeld laag bekostigde alfa/gamma opleidingen waaruit gecompenseerd wordt.» Kunt u aan de hand van concrete voorbeelden aangeven hoe u tot deze stellingname komt? Is dit ook een oorzaak van het opheffen van kleine zelfstandige talenstudies door de Faculteit der Geesteswetenschappen van de UvA¹⁸, zo vragen de leden.

Deze leden vragen of u nader kunt toelichten wat u concreet bedoelt met: «Wanneer de uitkomst van het onderzoek is dat er een objectieve, meetbare en toekomstbestendige variabele is, die een significante invloed heeft op de kosten van onderzoek, dan kan overwogen worden om deze variabele op te nemen in het onderzoekdeel.»

---

¹⁷ NWA: Nationale Wetenschapsagenda

¹⁸ UvA: Universiteit van Amsterdam

Voorts vragen de leden in hoeverre de sterke nadruk op valorisatie bijdraagt aan het verder verhogen van de druk op de eerste geldstroom.

De leden van de SGP-fractie vragen op basis van welke parameters de verschillende bekostigingsniveaus in 2010 zijn vastgesteld en waarom deze inmiddels dermate onduidelijk of onbruikbaar zijn dat uitgebreid nader onderzoek nodig is.

Flexibiliteit in de bekostiging en vraagfinanciering

De leden van de SP-fractie vragen of de Minister de mening deelt dat vraagfinanciering voor studenten (korting op het collegegeld in de vorm van een voucher en de overheidsfinanciering (voucher) die per module wordt betaald in plaats van per volledig jaar) leidt tot een vedergaande financiële onzekerheid van hogescholen en universiteiten. Kan dat leiden tot een verdere verhoging van flexwerk, zo vragen zij.

Vertrekpunt voor aanpassing van het bekostigingsmodel

De leden van de SP-fractie vragen wat de Minister concreet bedoelt met de opmerking dat «meer variabele bekostiging de flexibiliteit in om veranderingen, bijvoorbeeld in studentenaantallen, sneller te vertalen naar de rijksbijdrage». Suggereert u daarmee dat stijgende studentenaantallen per direct leiden tot hogere bekostiging van hogescholen en universiteiten? De Minister schrijft: «meer vaste bekostiging zorgt juist voor stabiliteit en zekerheid die nodig is om lange termijn beslissingen te nemen over investeringen in infrastructuur en personele capaciteit (meer vaste dienstverbanden) en biedt ruimte voor innovatie.» Deelt u de mening dat deze voordelen groot zijn, zo vragen de genoemde leden.

II. Reactie van de Minister